

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 71 Fylke: Akershus
 Tilleggsspørsmål nr. — Herad: Ski
 Emne: Gifteferdig ungdomme Bygdelag: —
 Oppskr. av: Bjarne Grefsgård Gard: —
 (adresse): Ski G.nr. — Br.nr. —

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- 1) Vår bygd ligger stik til geografisk at det fra gammel tid har vært en livlig gjennomgang av folk fra andre bygder og av andre bygders skikker. Noen tauke på at et gifte frem for alt skulle finnes innen bygda kan ikke spores her.
- 2) Et gifte til grannebygda eller fjernere bygder ble godt tatt som like fullverdig som et gifte innen bygda.
- 3) Vår bygd har som andre "bondebygder" vært underlagt kravet om "gott gifte". Man kan følge dette i slektene her. Sønner og døtre av "bra bønder" giftet seg oftest inn i bra bondeslekter enten i bygda eller i andre bygder. Slektene her og i nabobyggdene Ås, Kråkstad, Enebakk, Spydeberg og Askim henger da også sammen. Man må absolutt kunne si at gifte "under

sin stand" var like akket. Derimot ser en ikke så få tilfelle av at embedsmanns døtre ble giftet inn i ansette bønderlekters lihedan at dosto-gutter giftet seg inn i bønderlekt her ike.

4) Jeg tror trygt å kunne si at det ihvertfall for bønders nedkommende gjaldt både for sønner og døtre at et gifte utenfor samme sociale lag gjaldt for noe mindreverdige. Men bedre var man vel ikke enn at man lot dette gjelde spesielt for gifte "nedover" i samfunnslagene.

5) at foreldre skulle avgjøre giftemålene er helt ukjent her, ihvertfall i manns minne.

6) Men at bøndene la visse planer eller hadde visse ønsker for barna sine, kan man nok si. Disse ønsker og planer var diktert av det vis praktiske (eiendomspraktiske), det vis stansmessige forhold. Men som sagt, noen autoritær inngripen er ikke tenkelig. Like forhold som antalt her gjaldt nok mest for de større gårdbrukerne, men heller ikke hos disse noen autoritær inngripen i giftemålene.

7) Noe slikt eksempel kjennes ikke. Det er helt fremmedt her.

8) De nevnte begrepet kjennes ikke.

9) Som sagt i 6) eksisterte neppe "avtaler", fruktemål og mer og mindre

2

dulgte planer har nok eksisteret
og da av årsaker som nevnt i 6)
at årsakene skulle ha vært ønsket
ann å styrke slekten er usannsyn-
lig. Av grunner som er nevnt i
11) var ikke inngifte så fremtreden-
de at slektene forfalt av den grunn
Derfor De med å styrke slekten
mener rent økonomisk, mener jeg be-
stemt at slike hensyn har spilt inn
med ønskemål og planer for barns
gifte.

10) Jeg tror ikke det har vært noen
særlig betenkelighet ved ekteskap
mellom slektninger. Ekteskap mellom
fjer- og femninger og mellom
søskenbarn har vært nok så at-
mindelig. Når det gjelder søskenbarn
tror jeg nok det gjelles en viss,
nærligst oppfatning av at det
ikke skal være bra. Det tenkes da
på den arvelighetsmessige følge av
slikt gifte, ikke på noen moralsk.
Nærligst om den tid da myn-
dighetene satte forbud mot gifte-
mål mellom slektninger av femning
stor fjernhet (be-firm.) finnes ikke
her i bygda.

11) Noen slik differensiering har jeg
aldri merket.

12) Ja, absolutt i de tilfelle hvor
press ble overt og hvor barns ønsker
gikk i annen retning. Men dette er
ja vanskelig å svare på. Jeg mener
å kunne si at tendensen og "leg-
ningen" her i bygda har vært av
en slik art at barna ikke lot

seg pöniske i særlig stor grad av
Jordrene.

13/ Derom De her mener at det
skulle komme over barna en skuff
av numeris"-art, kan jeg si at en slik
oppfatning er nok så fremmed. At det
nok av praktiske forhold, (dårlig
gifte) kunne spås barna "en ilendig
fremtid åbnamish, ~~kan~~ har nok
vært tilfelle.

14/ }
15/ } Dette er helt ukjent her i bygda.
16/ }

17/ Den sociale struktur her i bygda
var når det gjelder befolkningen slik:
Før jernbanens tid ca 1875-80: Bønder
tjenestefolk, embetsmenn. Etter
jernbanens tid også handel, håndverk
og jernbanefolk. Av alle disse mener
jeg rent prinsipielt at valg av
gifte var fritt, selv om det for
bøndenes vedk. gjorde seg gjeldende
med gifte innen standen. For
embetsmenn også selvfølgetif.
For de andre sto det helt fritt.
Ser vi på forholdene her idag, kan
man si at tendensen til stor gifte
bondestanden seg imidlertid stort sett
er den samme som før om en
på andre premisser. Det anses
ikke sosialt mindreverdige med et
gifte bonde-håndverk eller bonde-
jernbane.

18/ Det kan ikke ha vært tilfelle her.

19/ Dette med at gutten skulle kunne
"velge seg ut" si jente synes meg

premmet her. Og når det gjaldt dette med "jente med bok" var nok det mer i foreldrenes interesse enn i guttens.

20) Jeg kjenner her to måter som jeg har fra gamle folk i bygda. Når at jeg drømte for si at de har vært i vanlig brukt.

Den ene er jo en gammel kjerring: en speil, et mørkt vævbe, kun 2 talglys mellom speilen og den som står foran speilen, myttårsnett til 12, den tilkomme ville de vise seg bak den som sto foran speilen, slik at de to kunne sees som par i speilen.

Persam man var i tvil om valget, kunne man la en fyrstikk brenne ned, i den retning den nedbrente fyrstikk bøyde seg, bodde den man turde velge.

21) Her er jo uendelig mange midler nevnt hos Reich korn-kjennerint. Jeg har snakket nok så mye med gamle om dette, men utbyttet er rent magert. Jeg får vel nevne hva en gammel mann sa at kunne en få en jirkløner inn i underbeuklene på jenta, da hadde en levne for evighet! Selv har jeg opplevet to ganger at unge gutter har kommet på apoteket (mitt yrke) og bedt om løpebuler (Boletus cervinus) at løpebulerne også ble brukt som brünst-

frønkallende middel hos dyr, er jo
kjent, men i de to nevnte tilfellene
er jeg sikker på at de skulle brukes
som aprodiciarium på menneske.
Den ene gutten rådet at han
skjete å smingle kulene opp i Kaffe-
kjelen i sin tilbedes lifer.
Den er jo lifekule (som er en inn-
tøket sopp) nok sagt i virksom, så
noen skode var vel ikke skjedd.

22/ Det jeg kan spore, har ikke
fornuftige folk brodd på noen
slike midler eller hatt noen mening
om det. Sam nevnt finnes det jo
ingen tradisjoner om slikt heller.

23/ Noen avholdenhet på å falle
sammen eller å ha følge om
dagen var i tilfelle bare diktert
av sjeranse, ikke av noe hen-
syn til "got tone"

Mer kan jeg ikke si om
spørreliste L1.